

VEČERNI LIST

Posamezna številka 60 vin.

NEODVIŠEN DNEVNIK

Posamezna številka 60 vin.

Cene po pošti:

za celo leto . K 87—

za pol leta . K 42—

za četrt leta . K 21—

za 1 mesec . . K 7—

Za Ljubljano mesečno 7 K

Za inozemstvo mesečno K 12—

Uredništvo in uprava:

Kopitarjeva ulica št. 6

Uredn. telefon št. 50

Štrajk premogarjev.

Trbovlje, 18. decembra. Včeraj popoldne so vsi delavci v rovih zapustili delo ter odšli na zborovanje, ki se je vršilo ob 2. uri popoldne. Na tem zborovanju je bil proglašen štrajk za celo premogovno ozemlje: Trbovlje, Zagorje, Hrastnik in Rajhenburg. Predvčerajšnjim je dospel iz Belgrada komunistični poslanec Koren, nakar se je vršil posvet zaupnikov. Temu je sledil večerajšnji shod, ki je proglašil tavko. Delavci se niso več vrnili na delo. Štrajk je popoln. Dela se sicer še pri sesalkah, toda tudi to

delo bo najbrže ustavljeno.

Mir se doslej ni nikjer kalil. Oblast je izdala stroge odredbe: vse gostilne so zaprte, hišna vrata morajo biti zaprta že ob 8. uri zvečer. Sinoči je došlo v Trbovlje vojaštvo ter ojačenja za orožnike.

Kakor se domneva, utegne stavka trajati kakih 10 dni. Komunisti, ki vodijo to gibanje, so si izbrali najneugodnejši čas za stavko, kar bodo seveda morali čutiti delavci.

Nameravano oderušstvo s sladkorjem.

Cena sladkorju povsod pada; pri nas bo pa rastla v korist bank.

Včeraj smo objavili vest, na kak gorostasen način hoče belgrajska vlada sladkorno trgovino izročiti v roke jugoslovanskim bankam. Na podlagi številke je bilo ugotovljeno, za koliko bise v tem slučaju sladkor podražil na škodo ljudstvu in v korist bankam. Da bo gorostasnost te vladne namere očitnejša, naj navedemo nekaj podatkov o stanju svetovne trgovine s sladkorjem.

Cene sladkorja zavise: od produkcije in kakovosti sladkornega trsa in pese, od producenta trsa in pese, od sladkornih tovarnarjev, od kapitalističnih sladkornih trustov, od konzumentov in od valutne razlike.

Svetovna žetev sladkornih surovin je bila letos dobra. Po ameriški statistiki je bila produkcija sladkorja sledeča: za leto 1918/19 je znašala 15.937.979 ton; za leto 1919/20 j e znašala 15.310.824 ton; za leto 1920/21 pa je znašala 17.252.900 ton. Na sami Kubi je žetev letos znašala celih 4.010.000 ton, medtem ko je lani znašala le 3.500.000 ton. Tako so lani producenti surovin prodali svoje blago po zelo visokih cenah in sklenili svoje žetev zelo dobro. Cene so bile tani tako visoke, da je n. pr. na Kubi znašala cena centrifugalnemu sladkorju (polsladkor) celih 25,5 centov pri kili, letos pa je padla na 4,5 centa. Naravnost ogromen padec!

Tovarnarji sladkorja so v družbi z bankami ustanovili truste za vzdrževanje visokih cen. Ker pa so se konsumenti vzdrževali vsakega kupovanja in ker je žetev letos bila tako izredno ugodna, se namen kapitalistov ni posrečil: Cene sladkorju znatno padajo. Na njunski borzi je n. pr. kristalni sladkor letošnjega novembra še stal 260 frankov za 100 kil, dne 10. decembra (torej čez mesec dni) pa je isti sladkor veljal le še 160,5 frankov. Tudi vse druge svetovne borze javljajo veliko padanje cen. Povprečni padec sladkornih cen znaša na borzah v New Yorku, Londonu, Antverpnu, Amsterdamu, Rotterdamu in Marsilji 50 do 50,50 enot.

Vsled ogromnega padca sladkornih cen je morala vlada na Kubi proglašiti moratorij, da prepreči denarne polome. Tovarnarji in banke na Kubi so bile primorane, prositi za pomoč severnoameriške kapitaliste. Milijarderska tvrdka Morgan v Ameriki se je že davno hotela polastiti kubanskega sladkorja. Bila je takoj pripravljena priskočiti na pomoč Kubancem, ker pa je za to pomoč preveč zahtevala, so se pogajanja razbila. Posledica tega je, da so na Kubi sicer

še obdržali moratorij, da pa cene še vedno padajo.

Nas ta padec sladkornih cen — žal — še ni dosegel, ker so naši trgovci bili oskrbljeni še z drago plačanim sladkorjem. Poleg tega pa je tudi znano, da sta v trgovinski politiki trgovina na debele in trgovina na drobno dve čisto ločeni stvari. Za naše kraje so glavna sladkorna tržišča: Marzija, Genova in Trst. Zadnje cene na teh tržiščih so bile 280 frankov, oziroma 550 do 600 lir za 100 kilogramov, kar bi v naši valuti znašalo okrog 30 kron za kilo (franko ladja Marzija ali vagon v Genovi ali Trstu). Dodajte k temu še 1,50 K voznine in 12,80 K za carino in trošarino, pa dobite, da stane sladkor, postavljen v Logatec, 44 K kilo.

Z ozirom na te podatke je položaj konsumentov dokaj ugoden. Toda medtem ko so konsumenti v Ameriki, na Angliškem in na Francoskem sami diktirali cene, jim je bilo na ta način mogoče priti v tak ugoden položaj. Nam pa minister Stojanović ne dopušča, da bi mogli izrabiti ta ugodni položaj.

Volitve so minule, gospodje v Belgradu ne potrebujejo več volivcev. Zato pa je sedaj položaj za banke nad vse ugoden. Na eni strani izrabljajo banke ugodno stanje svetovne sladkorne trgovine, na drugi strani pa se hočejo doma iznebiti vseh neprijetnih konkurentov: zavarovane z državnim monopolom bodo banke ljudstvu nemoteno diktirale cene sladkorju.

Če računamo svetovno ceno sladkorju na 30 K, če računamo, da bodo banke zase obdržale 20%, to je 6 kron pri kili, da bo država dobila 20 K od kile, bo stal potem sladkor mesto zgoraj izračunjenih 44 kron najmanj 56 kron. Pri vsaki kili se podraži za 12 kron v škodo konsumentu. Če pa vzamemo poleg tega še nepregledne spekulacije, ki jih bodo uganjale pri teh kupcih banke z valuto, bomo videli, kako strašna bo naša oskrba s sladkorjem v bodoče.

Četudi nam Stojanović obljublja, da je ta kupčija z bankami le začasna in da bo državni monopol kmalu prevzel sam vsa sladkorno kupčijo, mu mi tega ne verjamemo. Zakaj so gospodje hoteli to stvar tako na tihem napraviti med seboj in med bankami? Zakaj se ni sklical državni gospodarski svet, da o tem presoja? Jasno, da zato ne, ker so gospodje hoteli, da ostane vse lepo tajno.

Tako postopanje ni pravilno, ni postavno in ni demokratično!

Ljudstvo se ne bo dalo odirati!

per amendent. Dnevni red, ki ga je predlagal poslanec Devlin je bil nato odklonjen s 195 glasovi proti 38 glasovom.

PROMET Z BOLGARIJO USTAVLJEN.

LDU Ljubljana, 18. dec. Od 15. decembra naprej je ustavljen ves železniški promet z Bolgarijo (razen orient-ekspres). — Potne liste za Bolgarijo se do preklica ne smejo niti izdajati, niti vidirati. — Izvzeti so potni listi pasažerjev orient-ekspresa. V take potne liste je pristaviti klavzulo: »Prehod v Bolgarijo dovoljen samo z orient-ekspresom. (Odlok ministrstva za notranje zadeve št. J. B. 28.027).«

Boj za ustavo.

Sedaj se v Belgradu vrše posvetovanja, ki imajo namen, omogočiti vladno večino. Pri tem gre v prvi vrsti za to, da se stranke združijo na enoten program glede ustave. V poštev prideta dve skupini: demokratska s svojimi pomožnimi četami, ki bi šle v boj za centralizem, ter avtonomistične stranke, katerih najmočnejši je Jugoslovanski klub. Tu pa niso še vpoštevani Radičevci, ki bi v slučaju sodelovanja šli proti centralizmu, in radikaleci, ki se niso še izjavili. Zato so sedanja pogajanja v Belgradu za usodo ustave velevažna.

Pasičevih pogajanj se udeležuje tudi Jugoslovanski klub. Pasič je z načelnikom kluba poslancev Ljudske stranke imel že dva razgovora. Klub trdno stoji na stališču, da se ne umakne v svojih zahtevah za nobeno ceno. S tem izvršuje klub neomahljivo voljo ljudstva, ki ga zastopa, katero se pod nobenim pogojem ne bo uklonilo belgrajškemu centralizmu.

Jugoslovanski klub je včeraj po dr. Korošcu dal Pasiču odločno izjavo v zadevi avtonomije. Pasič je izrekel željo, da se drugi razgovorja z načelnikom Jugoslovanskega kluba. Sestanek se je vršil včeraj popoldne. Pasič je želel, da gredo v novi kabinet Hrvati in Slovenci, ki so člani Jugoslovanskega kluba. Dr. Korošec je izjavil Pasiču, da bi Jugoslovanski klub mogel stopiti samo v tako vladu, ki bi imela v programu izpremembo poslovnika in v ustavnem načrtu avtonomijo, kakor jo zastopa Jugoslovanski klub. Dr. Korošec je izrazil svoje prepričanje, da bi centralizem, kakor ga je zastopala odstopivša vlada, moral v teku časa pasti in že v času prvega leta bi prinesel v narodu večjo nezadovoljnost in pa nered, kakor jih vidimo danes. Belgrad nima niti potrebnih zgradb, niti potrebnega uradništva, ki bi mogli izvesti centralizem, a še manje ima predpogojev, da bi mogel ta centralizem funkcionirati. Vsak, ki je za to državo in jo ljubi, mora vsaj za sedaj biti decentralist in razdeležen države se mora izvesti v avtonomne pokrajine z ozirom na kulturne in gospodarske razlike, ki niso od danes, ampak jih je stverila zgodovina. Pasič je vzel izjavo dr. Korošca na znanje in dejal, da ga bo naprosil za nov sestanek, kadar pride za to čas.

Radičevi odposlanci so v četrtek popoldne prišli v poslopje ustavotvorne skupščine, da vrnejo predvsem poset članov Narodnega kluba. Potem so delegati Radičeve seljačke stranke odšli v stanovanje Stojana Protića, in konferirali dalje časa z njim. Prihod zastopnikov Radičeve stranke v Belgrad je izzval v parlamentarnih krogih živahno zanimanje ter se spravlja v zvezo s pričetkom pogajanj za sestavo nove vlade. Zdi se, da se je položaj v tem pogledu izpremenil. Delegati Radičeve seljačke stranke sicer nimajo mandata, da sklenejo kak sporazum, pač pa imajo nalogo, da se pouče o vseh razmerah, ki se tičejo nove ustave in da o tem poročajo v Zagrebu svoji stranki. Šele potem bi imela slediti pogajanja na podlagi katerih bi sodelovala Radičeva stranka v konstituenti. Le od teh pogajanj je odvisno, ali bo hotela Radičeva seljačka stranka sodelovati v konstituenti ali ne.

Včeraj so Radičevci javili Jugoslovanskemu klubu, da bi se v soboto radi dogovarjali s poslanci Ljudske stranke. — Zemljeradniškov in samostojnih kmetov pa Radičevci ne bodo obiskali — kakor se sliši — ker jih smatrajo za pomožno četo demokratov.

O gospodarskih vprašanjih na Slovenskem in Hrvatskem razpravlja sedaj Jugoslovanski klub, da to vprašanje pripravi za konstituento.

KOMUNISTI V NEMČIJI.

LDU Berlin, 17. dec. (Dun. KU) Listi javljajo iz Halla, da je bil tamkaj na povelje berlinske vlade aretiran glavni voditelj neodvisnih levičarjev in glavni urednik lista »Das Hallesche Volksblatt«, dr. Stern. Vsled tega je tamošnje delavstvo pričelo stavkati, tako da je mesto brez električne razsvetljave in brez cestne železnice. Delavstvo je sklenilo, da bo stavko razširilo čez vse nemško premogovno okrožje.

MADŽARSKA.

LDU Budimpešta, 17. dec. (KU) Na današnji seji narodne skupščine je ministrski predsednik Teleki razvijal program vlade, ki je od programa prejšnjega kabineta v bistvu in v načelih precej različen. Glede važne točke gospodarskih vprašanj je izjavil ministrski predsednik, da je skrajno potrebno, da se povzdigne gospodarski promet s sosednjimi državami in da se tozadevna pogajanja z Avstrijo že vrše in je pričakovati ugodnih uspehov. Ob tej priliki prosí nemško vlado, naj v interesu dobrega sporazuma ne vznemirja madžarskega čustvovanja s tako ostrimi izjavami, kakor je to 4. t. m. storil avstrijski zvezni minister. Obe državi sta zainteresirani na tem, da se vprašanje zapadne Ogrske reši na prijateljski način. Glede notranje politike je poudarjal ministrski predsednik, da se mora pričeti delovanje za to, da se kar najhitreje sestavi enoten volivni zakon. Poudarjal je tudi, da je treba izvesti času primerno obliko magnatske zbornice. Predvsem pa je treba misliti na rešitev vprašanja o prestolonasledstvu. To vprašanje se mora rešiti brez vsakih poizkusov pučev in brez vsake revolucionarne mahinacije na način, da bo pri tem mir ostal v deželi. Preden pa se ni dosegla popolna notranja konsolidacija, se še ne more misliti na končno veljavno rešenje vprašanja prestolonasledstva. Zakonodajstvo bi moralo rešiti še različna predhodna vprašanja in podvreči razmerje med narodom in kraljem posebni reviziji. Vzpostavitve neodvisnega narodnega madžarskega kraljestva je pravzaprav priznana že v mirovni pogodbi. Potrebno pa je, da se to inkorporira tudi še v drugačni obliki, kakor pa samo v obliki prostega izražanja narodne volje. Justični minister bo tozadevni zakonski predlog izdelal v najkrajšem času.

ITALIJANI V ZADRU.

LDU Rim, 17. decembra. »Agenzia Stefani« poroča: Listi javljajo iz Zadra: Dvesto vojakov stražarjev je na povelje guvernerja Milla odšlo v vojašnico zbora dalmatinskih prostovoljcev, da bi ga razorožilo in razpustilo. Dalmatinci so se temu uprli. Prišlo je do streljanja, pri čemer je bilo na obeh straneh več ranjenih. Na intervencijo poveljnika karabinierjev so se vojaki umaknili. K guvernerju je prišlo odposlanstvo mesta Zadra, ki je prosilo, naj bi se ne razpustil zbor prostovoljcev.

PROTI BOLJŠEVIKOM

LDU Lvov, 17. decembra. (PBA) Iz Tarnopola javljajo listom, da sta na postaji Zmerinka zletela v zrak dva municijska vlaka. Pri tem je bilo ubitih 17 boljševiških vojakov. Rradno poročilo boljševikov javlja, da so eksplozijo povzročili Poljaki in pristaši Petljure. Devet železniških delavcev je bilo radi tega usmrčenih.

LDU Lvov, 17. decembra. (PBA) Kakor javljajo listi, je na Krimu izbrulil nov upor proti boljševikom. Poveljništvo nad ustaši so prevzeli Tartari. Delavci in mornarji Sebastopola so se pridružili temu gibanju. Boljševiški list »Petite Revolution« priznava, da ima to gibanje velik pomen. Tudi 5000 vojakov Wranglove armade, ki so se dosedaj skrivali v gorah, se udeležuje upora. Kakor se govori, je general Macho odšel nacionalistom Krima na pomoč.

LDU Varšava, 17. decembra. (PBA) Listi javljajo, da so beloruske in ruske organizacije naprosile generala Balahoviča, naj nadaljuje vojno zoper boljševike, kar pa je Balahovič odklonil, pri čemer je poudarjal, da so njegove čete internirane in da on sam noče dati boljševikom nikakega povoda za to, da bi zopet napadli Poljsko.

LDU Dunaj, 17. decembra. (Dun. KU) Iz Černovic javlja Ukrajinski tiskovni urad: Kakor poročajo listi, se vrše od 10. t. m. dalje srditi boji na železniški progih med Zmerinko in Vapljanko, med ukrajinskimi in rdečimi četami. Ob Dnjestru je čuti grom topov. Videti je žarenje gorečih vasi.

VEIK POTRES.

LDU Rim, 16. decembra. (Stefani) Razna opazovališča javljajo, da so okoli štirinajstih znamenovališč soizmografični aparati katastrofalen potres, čigar ognjišče je oddaljeno šest do osem tisoč kilometrov.

KRALJ KONSTANTIN SE VRAČA NA GRŠKO
LDU Benetke, 16. decembra. (Stefani) Grška vojna ladja »Averoff« je s kraljem Konstantinom in njegovo rodbino odplula na Grško.

IRSKA DEBATA V ANGLEŠKEM PARLAMENTU.

LDU London, 17. dec. (Reuter) Spodnja zbornica je obravnavala amendent o homerulskem zakonu, ki ga je sprejela zgornja zbornica. Nacionalistični poslanec Devlin je predložil izjavo, v kateri izjavlja, da se spodnja zbornica protivi nadaljevanju debate o imenovanem zakonu, preden vlada popolnoma ne pojasni svoje trske politike. Bonar Law je nastopil zo-

